

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาครัฐ : แนวคิดสู่การปฏิบัติ

รศ.ดร.ณัฐพงษ์ ทองภักดี
คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ NIDA

ภาครัฐจะต้องมีการกำหนดและบริหารนโยบายและมาตรการสาธารณะที่ให้บริการแก่ประชาชนเพื่อการพัฒนาสังคม ดังนั้น การประยุกต์ปรัชญาของภาครัฐ คือ การกำหนดและบริหารนโยบายและมาตรการที่มีกระบวนการเป็นไปตามหลักของปรัชญา เป็นที่น่าสังเกตว่ามาตรการของภาครัฐในอดีตที่มีปัญหาไม่บรรลุวัตถุประสงค์ มักจะไม่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การเริ่มต้นของการปฏิบัติ คือ เริ่มด้วยความศรัทธา มีความเชื่อและความมุ่งมั่นอย่างแท้จริงที่จะใช้ปรัชญานี้เป็นหลักในการดำเนินงาน ต้องพิจารณาว่าเป็นไปตาม 3 ห่วง 2 เงื่อนไข หรือไม่

ในด้านความพอประมาณ จะต้องพิจารณาว่าเป้าหมายมีความเหมาะสมหรือไม่ สู้ต่อหรือไม่ เป็นไปตามหลักสายกลางหรือไม่ ผลกระทบต่อคนกลุ่มไหน ทำให้พฤติกรรมคนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร รวมทั้งพิจารณาว่าทำให้ความสามารถในการพึ่งตนเองมากขึ้นหรือน้อยลง

ด้านความมีเหตุมีผล คือ พิจารณาว่านโยบายนี้ได้มีการศึกษา วางแผนอย่างรอบคอบเพียงใด ผลกระทบระยะสั้นและระยะยาวเป็นอย่างไร สามารถบรรลุผลได้หรือไม่ ยั่งยืนหรือไม่

เครื่องมือสำคัญของความพอประมาณ และความมีเหตุมีผล ก็คือ การวางแผนและวิเคราะห์โครงการตามกรอบของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในการวางกรอบและกำหนดนโยบาย จะต้องมีความรู้พื้นฐานของความรู้และการมีคุณธรรม หลักธรรมาภิบาล ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และความโปร่งใส

ส่วนประเด็นด้านการมีภูมิคุ้มกัน คือ การพิจารณาว่ามีความเสี่ยงใดบ้างที่ทำให้นโยบายไม่สามารถบรรลุผลตามที่ตั้งไว้ได้ มีการเตรียมที่จะรับความเสี่ยงหรือไม่ ในการมีภูมิคุ้มกันนี้สามารถทำได้ โดยมีแผนการบริหารความเสี่ยง มีการระบุความเสี่ยง ตัวอย่างความเสี่ยง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงอัตราการแลกเปลี่ยนทางการเงิน เทคโนโลยี การดำเนินงาน เสี่ยงจากการทุจริต ฯลฯ โดยสรุปการประเมินความเสี่ยง การวางกลยุทธ์จัดการความเสี่ยง และการติดตามประเมินผล จึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันโดยการมีตาข่ายรองรับภัยพิบัติ

ปัจจุบันคงปฏิเสธไม่ได้ว่าสถานการณ์บ้านเมืองค่อนข้างเป็นที่น่าสนใจตามองในสภาวะที่สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลง ไปอย่างมากเข้าสู่ ระบบทุนนิยม ที่ “เงินตรา” มีความสำคัญนำหน้าจิตใจความรู้ สิ่งที่ถูกผิด ศิลธรรม จริยธรรมถูกละเลย เป็นเรื่องรองลงมาจนบางครั้งรู้สึกที่ “เงิน” สามารถซื้อความเป็นมนุษย์ ความเป็นคนหรือซื้อศักดิ์ศรีความเป็นไทยไปแล้ว สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นในสังคมไทย แทบทุกหย่อมหญ้า ไม่ว่าจะในสังคมเมืองหรือชนบท ระบบทุนนิยมได้เริ่มสร้างปัญหาสังคมต่างๆ ซึ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม ความยากจน ความเป็นอยู่ของประชาชน ตลอดจนถึงปัญหาอาชญากรรม การรับรู้ข่าวสารต่างๆ ที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองขณะนี้ถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ประชาชนต้องคอยติดตามและใช้วิจารณญาณ คิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด

“เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุก
ระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทาง
สายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึงความ
พอประมาณความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบ ภูมิคุ้มกันในตัวดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบ
ใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และ
ความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาต่างๆมาใช้ในการวางแผน และดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกัน
จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และ นักธุรกิจในทุก
ระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความ
อดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลง
อย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคมสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”
